

LEPSÄMÄN KYLÄSUUNNITELMA 2013-2015

LEPSÄMÄN KYLÄSUUNNITELMA 2013

SISÄLTÖ

1. ■ Mikä on kyläsuunnitelma?
2. ■ Historiaa
3. ■ Kylä tänään
4. ■ Yhdistykset
5. ■ Kyläsuunnitelma
6. □ Seuranta ja suunnitelman päivittäminen

Lepsämän jokilaakso 1930-luvulla.

1. ■

Mikä on Lepsämän kyläsuunnitelma?

Kyläsuunnitelma on asukkaiden laatima kirjallinen dokumentti siitä, millä tavalla tahdomme omaa kyläämme kehittää itse ja mitä odotamme yhteiskunnan tekevän. Tausta-apuna suunnitelman laadinnassa ovat olleet Nurmijärven kunta, maaseudun kehittämishdistys Eteläisen maaseudun osaajat EMO ry sekä Uudenmaan maakunnallinen kylien yhteenliittymä Länsi-Uudenmaan kylät ry.

Suunnitelman on laatinut vapaaehtoiselta pohjalta koottu työryhmä, joka on kokoontunut 13 kertaa ja lisäksi on järjestetty yksi koko kylän keskusteluilta. Se laati kyläläisille kyselyn, johon saimme 141 vastausta ja järjesti kyläillan, jossa kyselyn tuloksia käsiteltiin.

Työryhmään ovat kuuluneet Eevi Astikainen, Alpo Forsström, Hannu Hyvämäki, Helena Hyvämäki-Mäenpää, Timo Hyvämäki, Riitta Hämäläinen, Anttu Immonen, Pentti Lahdenvuo, Heini Lehto, Soili Lehtonen, Sari Mustonen, Mirkka Pellinen, Santtu-Matias Rouvali, Pasi Tuomi ja Matti Vanhanen. ■

Takkulantie. Kuva Sari Mustonen

2. ■

Lepsämän kylän historiaa

Keskiajan loppupuolella Lepsämänjokilaaksossa liikuneet turkispyytäjät havaitsivat liikkueensa riistapoluillaan, että jokeen viettävät etelä- ja länsirinteet tarjosivat mahdollisuuden peltoviljelyyn. Jokivarsiniityt takasivat luonnonheinän saannin karjan ravinnoksi. Kun sitten Uudenmaan sisäosien asuttaminen joskus 1300-luvun puolivälissä tapahtui, Lepsämään saapui asukkaita niin Hämeen kuin ruotsinkielisen rannikonkin suunnasta. Talojen nimissä näkyy molempien suuntien vaikutusta. Ryhmäkyläkeskukset Ali-Lepsämä ja Yli-Lepsämä sijoittuivat parikymmentä metriä joenpinnan ja rinnepeltojen yläpuolelle sijaitseville tasanteille. Kylän sijainti oli paitsi kielirajan lähellä myös pitäjänrajan ja lääninrajan tuntumassa. Etelässä Espoossa puhuttiin ruotsia, lännessä vastassa oli Vihdin pitjä ja Raaseporin lääni, kun taas Lepsämä kuului Porvoon läänin Helsingin pitjään.

Helkun väki 1910-luvun lopulla.

Kylä jatkoi maatalouskylän elämää seuraavat vuosisadat. Ruotsin suurvaltasadat rasittivat väestöä, kun sotaan piti lähettää miehiä ja maassa oleskelevat sotajoukot piti majoittaa ja ruokkia. Isorokko ja rutto vaativat uhriensa, eivätkä nälkävuodetkaan olleet tuntemattomia. Talonpoikien veronmaksukyky oli kovilla, eikä Yli-Lepsämässä ollut 1600-luvun puolivälissä kuin kaksi veronmaksukykyistä tilaa, muut olivat autioita. Erityisen kova ajanjakso oli 1600-luvun loppu ja 1700-luvun alkupuoli; ensin nälkävuodet 1695-97, sitten rutto 1710 ja lopuksi 1713-21 venäläiset miehitysjoukot. Mutta kylä virkosi jälleen, metsänhakuusta alkoi saada työtä ja tuloja, sillä pelkkoja vietiin Keski-Euroopan keskuksiin Helsingistä. Isojako tehosti maataloutta, väestö alkoi lisääntyä ja torppa-asutus syntyi. Kylään syntyi kulkuntia: Seipäänmäki, Nyypakankulma, Stenpakankulma ja Kokkomäentienvarren asutus. Helsingin vaikutus kylän elämään vahvistui varsinkin pääkaupungiksi tulon jälkeen. Tarvittiin elintarvikkeita kaupunkilaisille ja timpureita ja lautatavaraa rakennustöihin.

Kylä oli 1822 suuren sosiaalisen ongelman näyt-

tämönä. Kylää ja koko Etelä-Suomea terrorisoi noin 10 miehen rosvoporukka, jonka johtajana oli Lepsämän rajan tuntumassa Nummenpään puolella sijaitsevan Södergårdin uudistilan poika Mikko Södergård. Tilanne rauhoittui vasta kun noin 700 sotilasta, joiden etujoukoissa oli kuuluja Donin kasakoita, saivat rosvot oikeuden eteen tuomittaviksi. Itse Mikko Södergårdin tie johti pakkotyöhön Siperian suolakaivokseen.

Suurin murros maataloudessa tapahtui, kun ensimmäinen rauta-aura tuli Ali-Lepsämän Palsille 1870. Muutenkin rautaiset työkalut yleistyivät ja peltopinta-alan raivaus lisäsi ruokavarmuutta. Vihdin puolelle tuli lepsämäläisille tärkeä rautatie. Lepsämän postiosoite olikin Otalampi Lepsämä, kuten Eno-Kalle lauloi.

Tilojen lukumäärä kasvoi itsenäisyyden ajan alussa, kun torpat ja mäkituvat sai lunastaa omiksi. Työssäoloalue laajeni, kun Pauli Mustosen linja-autolla saattoi käydä ansiotyössä Helsingissä. Espoon puolella Rinnekoti tarjosi lepsämäläisille sekä hoito- että rakennustöitä.

Pauli Mustosen linja Lepsämä-Helsinki 1930-luvulla.

Huomattavan lisän asujaimistoon kylä sai karjalaisten asuttamisen myötä 1950-paikkeilla. Kylän palvelut lisääntyivät. Maatalouden koneellistaminen vähensi maatyöväen määrää. Karjanhoito hävisi melkein kokonaan, tilalle navetoihin tuli pienyrityksiä tai hevostallinpitäjiä. 1990-luvulla hävisivät kaupat, pankit ja posti. Klaukkalan kasvu levitti asutusta myös Lepsämään päin; syntyi uusi moderni omakotialue Kalkeri. Lepsämästä tuli palveluiden suhteen Klaukkalan satelliitti, mutta vanhan maanviljelyskylän ilme säilyi. Kylän asukkaista vain muutama prosentti saa enää elantonsa maataloudesta. ■

Lepsämän Elannon kaupassa. Kuva Nurmijärven museo

3. ■

Kylä tänään erityispiirteinen

Lepsämä sijaitsee Nurmijärven eteläosassa rajoittuen Espooseen ja Vihtiin. Kylän yleisilmettä hallitsevat laajat metsien reunustamat peltoaukeat, joita Lepsämänjoki osaltaan halkoo. Kylän asutus on luonteeltaan haja-asutusta, jota viime vuosikymmeninä ovat täydentäneet kylän itäosissa asemakaavoitetut alueet. Asutus on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta omakotivaltaista ja merkittävä osa talouksista on lapsiperhetalouksia.

Kylän asukasluku on 2085 ja talouksia yhteensä 698. Asukkaista lapsia tai alle 18 -vuotiaita nuoria on peräti 32% mutta opiskeluvaiheen alkaessa nuoret usein muuttavat pois. Tyypillisimmät kylään muuttajat ovat perheen perustamisvaiheessa olevia, jotka etsivät kohtuukustannuksilla riittävää asumistilaa perheelleen. Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on 12% ja heitä on 254. Eläkeläisten määrä tulee kasvamaan kylässä verraten nopeasti sillä 45-64 -vuotiaiden joukko muodostaa suurimman yksittäisen ikäryhmän, heitä on jo yli 600.

Lepsämän työpaikkaomavaraisuus on hyvin alhainen. Maatalous on ollut vuosisatojen ajan kylän pääelinkeino ja pellot ja metsät ovat aktiivisen maa- ja metsätalouden käytössä, mutta työllistävä vaikutus jää muutama prosenttiin. Kunnalliset työpaikat ovat koulu ja päiväkotit. Kylässä on runsaasti pk-yrittäjätoimintaa. Valtaosa työssäkäyvistä käy töissä kylän ulkopuolella. Samoin kaupalliset palvelut haetaan kylän ulkopuolelta, päivittäistavarat naapurikylä Klaukkalasta.

Lepsämä edustaa pääkaupunkiseudun ja maaseudun rajapintaa, jossa luonto on lähellä ja ihmisillä on toimintatilaa. Monet ovat osallistuneet itse talonsa rakentamiseen ja vaikuttaneet merkittävästi asumiskustannuksiin. Kunnalliset, valtiolliset ja yksityiset palvelut ovat pääosin lähitaajamissa, Lepsämän merkittävimmät palvelut ovat ala-asteen koulu ja päiväkotit. ■

4. ■

Lepsämässä toimivat yhdistykset

Lepsämässä on ollut aktiivinen yhdistystoiminta, joka viime vuosikymmeninä on taantunut. Kyläläisten yhteistoiminta pitää kuitenkin järjestää yhdistysten toimesta. Tilaisuuksilla ja tapahtumilla on oltava vastuullinen järjestäjä. Siksi osana kyläsuunnitteluprosessia työryhmä haluaa olla kannustamassa asukkaita liittymään näihin yhteisiin yhdistyksiimme. Osana tämän suunnitelman toteuttamista etsimme myös keinoja lisätä yhdistysten keskinäistä yhteistyötä erityisesti Lepsämä-päivän järjestämiseksi ja toimivan verkkosivuston/tiedotustoiminnan aikaansaamiseksi.

Lepsämäläisiä yhdistyksiä ovat

- Lepsämän Nuorisoseura
- Lepsämän Partio
- Lepsämän Perinne- ja kyläyhdistys
- Lepsämän Riistamiehet
- Keskustan Lepsämän paikallisyhdistys
- Lepsämän-Lintumetsän sosialidemokraattinen yhdistys
- Lepsämän Versot, vanhempainyhdistys

Lepsämäläisiä toimii myös monissa muissa Klaukkalan tai koko pitäjän käsittävissä yhdistyksissä. ■

Lepsämän Partiolaisia. Kuva Pasi Tuomi

Lepsämän päiväkotit. Kuva Matti Vanhanen

5. ■

Kyläsuunnitelma

Kyläsuunnitelman laatimiseksi toteutimme keväällä 2013 kyselyn, johon saimme 140 vastausta. Vastaajat luonnehtivat kyläämme luonnonläheiseksi, maaseutumaiseksi ja yhteisölliseksi.

Tärkeimmiksi yksittäisiksi tavoitteiksi nousivat tiet (86), palvelut (77), harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet (61), turvallisuuden parantaminen (43) ja yhteisöllisyyden lisääminen (35).

Enemmistö vastaajista halusi kyläjuhlat (85). Kävelytiet nousivat koko kyselyn toivotuimmaksi uudistukseksi 115 vastaajan voimin. Kävelyteiden tärkeysjärjestykseksi kyselyssä nousi 1. Selintie, 2. Takkulantie,

Lepsämä-päivänä 28.9.2013. Kuva Eero Lehtonen

- 3. Kuonomäentie ja 4. Yli-Lepsämäntie. Liikenneturvallisuus yleisemminkin sai laajan vastaajajoukon huomion (80%). Kysymykseen halutaanko kylään lisää asukkaita, vastaukset jakautuivat lähes tasan.

Myrskytuhojen torjumiseen äkillisissä tilanteissa kaivattiin vapaaehtoisryhmää (kyllä ja ehkä 89, ei 35). Työryhmä ei tässä vaiheessa esitä tähän vielä toimenpiteitä.

Julkisen liikenteen parantamista toivoi 101,

- mutta työryhmällä ei ole tähän konkreettisia korjausehdotuksia. Sama koskee kauppa-auto- tai kioskitoivetta (84). Harrastusmahdollisuuksista eniten toiveita esitettiin nuorten vapaa-aikamahdollisuuksiin (66), luonnossa liikkumismahdollisuuksiin (55), kerhotoimintaan (47) ja leikkipaikkoihin (44) liittyen. Koirien ulkoiluttamisaitaustakin toivottiin. ■

KYLÄLÄISET TEKEVÄT ITSE

Nykytilanne

Tavoite

Toteuttajat

Lepsämän vanhat verkkosivut ovat olleet poissa käytöstä

Facebookissa on Lepsämän kylä -sivu
Uusi kotisivu Lepsämälle, www.lepsama.fi

Perinne- ja kyläyhdistys ylläpitäjänä, kaikki yhdistykset päivittävät

Syysmarkkinoiden järjestäminen on lopahtanut

Lepsämä-päivä, jossa musiikkitapahtuma
Syksy Soi! ja markkinat

Yhdistykset, toteutui ensimmäisen kerran 28.9.2013

Ei hoidettua latua, koulun alapuolella ja Kalkerissa ajoittain lyhyt peltolatu

Pysyvä latupohja, johon yhteys koululta

Etsitään jäseniä laturymään, joka ryhyisi ajamaan asiaa

Yhdistyksillä on ollut vähän yhteistyötä keskenään

Lisätään yhdistysten yhteistyötä tiedotustoiminnassa ja yhteisten tilaisuuksien järjestämisessä

Perinne- ja kyläyhdistyksen vuosikokoukseen kutsutaan aina yhdistysten neuvottelu koolle

Operaattoreiden verkkoysteudet

Valokuituyhteys Lepsämään

Valkjärven kuituosuuskunta

Perhekahvilatoiminta puuttuu

Perhekahvilatoiminta käynnistetään seurantalolla

Etsitään perhekahvilaryhmään jäsenet

TOIVOMUKSET KUNNALLE JA VALTIOLLE

Nykytilanne

Kävely- ja pyörätie vain Lepsämäntien varressa

Tavoite

Kevyenliikenteen väylä Selintien, Kuonomäentien, Yli-Lepsämäntien ja Takkulantien alkuosiin

Toteuttajat

Kunta ja Ely-keskus

A

Seurantalolla keinu ja pieni hiekkakasa, 33 iltapäiväkerholaista. Koululla leikkitelemiä

Seurantalon pihaan pieni aidattu leikkipuisto. Koulun leikkitelemiä ajanmukaistaminen

Kunta

T

Pohjaveden suoja-alueella myös harmaat vedet johdettava umpikaivoihin

Harmaat vedet voitava suodattaa maaperään

Kunta

N

Jätevesiviemäri on Klaukkalasta Kalkerin alueelle

Runkoputki jatkettava Lepsämäntien ja Selintien risteykseen. Rinnekodin vedet johdettava uudella runkoputkella em. putkeen. Nämä parantaisivat edellytyksiä vesiosuuskuntien perustamiselle

Kunta

U

Kalkerin ja Lintumetsän oppilaat kuljetetaan Lepsämän tai Klaukkalan kouluihin

Lintumetsän uuden koulun aikaisaminen Lintumetsän 180 uuden tontin tullessa rakennettaviksi, jolloin oppilaat pääsisivät kävelen koulun

Kunta

K

6. □

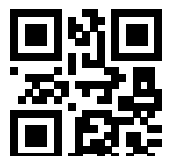
Seuranta ja suunnitelman päivittäminen

Työryhmä ehdottaa, että kyläsuunnitelman toteutumisen seuranta suoritetaan vuosittain yhdistysten keskinäisessä neuvottelussa, jonka perinne- ja kyläyhdistys kutsuu koolle yhdistysten yhteistoiminnan suunnittelua varten. Neuvottelussa suunnitelmaa voidaan vuosittain päivittää.

Suunnitelma ja siihen tehtävät päivitykset ovat kylän verkkosivulla www.lepsama.fi

Lepsämän kylä -sivu löytyy Facebookista □

Kuva Annimari Hyvämäki-Forsström

HS 21.9.2004

1962 Presidentti Kekkonen vierailu. Pentti Hyvämäki puimurin ratissa. Kuva Nurmijärven museo

Annin ja Iivyskone. Kuva Nurmijärven museo

Leino 1940 -luvulla

Lepsämä-päivänä 28.9.2013

Hevosmiehiä Riuskalla 1920-luvulla. Kuva Nurmijärven museo

Lepsämän koulu. Kuva Pasi Tuomi

Tytti Ahon marjatila

Kuva Matti Vanhanen

Lepsämän Partiolaisia. Kuva Pasi Tuomi

Lepsämä-päivänä 28.9.2013
Kuva Pasi Tuomi

